

Dwergei bij Havik *Accipiter gentilis*

John Vereijken & Marc Verbeeten

Iedere (roof)vogelaar heeft zo zijn eigen rariteitenkabinet. Het afgelopen broedseizoen werd dit bij ons nog eens uitgebreid met de vondst van een dwergei bij een Havik. Het woord spreekt eigenlijk voor zich, maar volgens de literatuur (Crick 1995) is er pas sprake van een dwergei als een ei maximaal 75% van het volume is van een normaal (gemiddeld) ei van dezelfde soort. Dezelfde bronnen stellen dat onder zangvogels bij ongeveer één op de 600, en onder niet-zangvogels bij één op de 300 eieren een dwergei is aangetroffen. Echter, Willem van Manen (2001) meldt in een artikel over dit onderwerp dat het voorkomen van dwergeieren onder Nederlandse roofvogels vermoedelijk een stuk zeldzamer is dan vermeld. Met name Havik, Sperwer en Buizerd zijn absoluut niet kwistig met de productie ervan. De vondst van een dergelijk haviksei tijdens het broedseizoen 2002 lijkt ons dan ook het vermelden waard.

Tijdens een controle op 7 april 2002 werd op de Stippelberg (gemeente Gemert, Noord-Brabant) het nest van een Havik (beide oudervogels ouder dan 3de kalenderjaars) in een lariks bezocht. Er was een vierlegsel geproduceerd waarvan één ei exceptioneel klein bleek te zijn. Omdat het een spiegelcontrole betrof, werden er die dag

Foto 1. Drie niet-succesvolle (onbevuchte) eieren, waaronder het dwergei, van een Havik onder de nestboom, Stippelberg (Gemert), 3 juni 2002 (Nico Bouwmans). *Three unhatched eggs, including the runt egg, from the same Northern Goshawk nest, Stippelberg, 3 June 2002.*

geen afmetingen genomen, maar er was geen twijfel dat het hier om een dwergei ging. Tijdens een latere controle zou er vast en zeker meer duidelijk worden.

Op 3 juni worden de jongen geringd. Onder de nestboom krijgt de klimmer, zonder verdere mededelingen, te horen dat in het bewuste nest vier eieren zijn geteld. Er wordt hem een fles goede wijn in het vooruitzicht gesteld als hij hier ook vier jongen naar beneden zou kunnen laten zakken. Met de nodige argwaan over deze onverwachte gulheid werd er begonnen aan de klim van ruim 15 meter.

Niet geheel onverwacht bepaalde het lot dat de klimmer die avond, voor een eventuele alcoholische versnapering, een greep uit eigen voorraad moest nemen. Er werd maar één jong aangetroffen, een vrouwtje van 25 dagen oud. Na intensief speurwerk in de nestkom werden (gelukkig) de drie niet succesvolle eieren teruggevonden (Tabel 1, Foto 1).

Tabel 1. Maten van drie niet-uitgekomen eieren uit één haviksnest met 4-legsel op de Stippelberg in Noord-Brabant, 3 juni 2002. *Measurements of three Northern Goshawk eggs that failed to hatch, from nest with clutch of four at Stippelberg in the province of Noord-Brabant, 3 June 2002.*

Lengte (mm) <i>Length (mm)</i>	Breedte (mm) <i>Breadth (mm)</i>	Volume (cc) <i>Volume (cc)</i>
57.3	42.8	53.4
56.5	44.8	57.8
37.3	29.2	16.2

Aan de hand van de genomen maten (lengte en breedte) is met de formule $0.51 \times \text{lengte} \times \text{breedte}^2$ het volume berekend. Met de verkregen waarden is de procentuele afwijking van het dwergei ten opzichte van beide andere berekend. Het dwergei heeft een volume dat 29% is van het gemiddelde volume van beide andere eieren (Tabel 1). Een duidelijke bevestiging dat dit ei inderdaad voldoet aan de definitie van een dwergei. Overigens hebben we terdege rekening gehouden met de mogelijkheid van een achtergebleven ei van holenduif *Columba oenas*, ransuil *Asio otus* of bosuil *Strix aluco*. Die mogelijkheid konden we uitsluiten vanwege de afwijkende textuur van eieren van die soorten, iets wat zelfs op de foto is te zien.

Het eenzame jong is tenslotte succesvol uitgevlogen. Eind juni werd het bedelend in het nestbos aangetroffen. De niet-uitgekomen eieren waren alle drie, inclusief het dwergei, onbevrucht (geen sporen van embryo).

Het is leuk dergelijke uitzonderlijkheden aan te treffen. Hoewel in de (door ons nageslagen) literatuur dwergeieren beschreven worden van verscheidene roofvogelsoorten (Crick 1995, van Manen 2001, Vedder 2002), werd de Havik nergens genoemd. Is dit de primeur in ons land voor deze soort?

Dank

Nico Bouwmans voor de hulp tijdens de nestcontroles en de fotografie. Jan Gijsbers voor het ringen en Henk (proost!) Steeghs voor het klimwerk.

Summary: Runt egg in Northern Goshawk *Accipiter gentilis*

During a ground visit on 7 April 2002 to a Northern Goshawk nest in the southern Netherlands, a very small egg among three normal-sized eggs was seen in the mirror. The ringing visit on 3 June revealed a single nestling (female) and three unhatched eggs (hidden underneath nesting material), among which the runt egg. The volume of the latter was only 29% of that of the other two unhatched eggs (Table 1), i.e. 16.2 cc.

Literatuur

Crick H.Q.P. 1995. The strange case of the Whistling Oofoo. What are runt eggs? Brit. Birds 88: 169- 180.

Manen W. van 2001. Dwergei bij Buizerd *Buteo buteo*. De Takkeling 9: 199-201.

Vedder O. 2002. Dwergeieren bij Sperwer *Accipiter nisus*. De Takkeling 10: 159-161.

Adressen:

JV, Margrietstraat 59, 5741XL Beek en Donk,

MV, Phaffstraat 2, 5735CN Aarle-Rixtel.

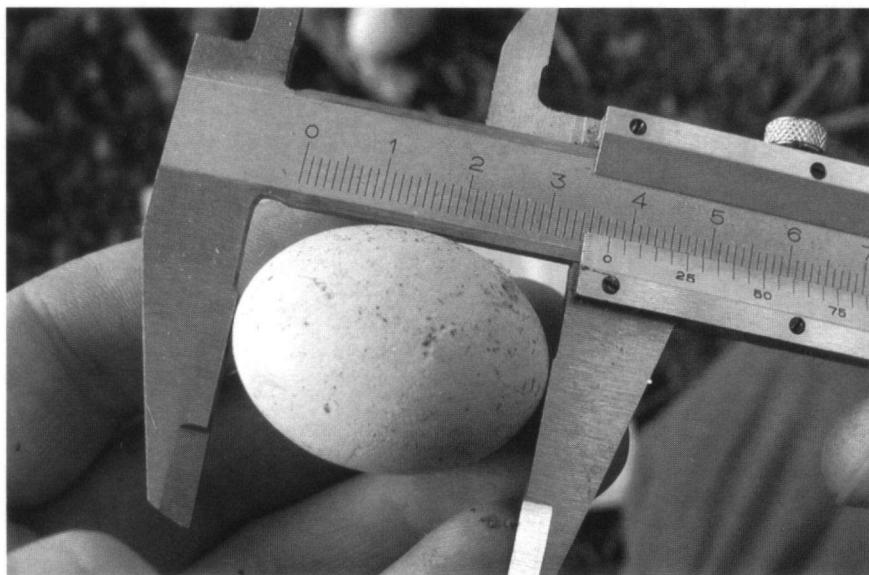

Foto 2. Nemen van de lengtemaat van het dwergei van de Havik, Stippelberg (Gemert) 3 juni 2002 (Nico Bouwmans). *Length of unhatched runt egg of Northern Goshawk, Stippelberg, 3 June 2002.*